

Warszawa 18.02.2026

Pani Marta Cienkowska

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Szanowna Pani Minister,

działając w imieniu niżej podpisanych organizacji reprezentujących różne środowiska twórcze i wykonawcze – w tym muzyków, aktorów, plastyków, tancerzy, literatów oraz innych osób wykonujących zawody artystyczne – zwracamy się z postulatem wprowadzenia zmiany terminologicznej w projekcie ustawy o zabezpieczeniu socjalnym osób wykonujących zawód artystyczny.

Postulujemy zastąpienie używanego w projekcie określenia „artysta zawodowy” terminem:

„osoba wykonująca zawód artystyczny uprawniona do szczególnego tytułu ubezpieczeniowego”.

Podkreślamy, że proponowana zmiana ma charakter semantyczny i porządkujący. Jej celem nie jest modyfikacja istoty rozwiązań systemowych przewidzianych w ustawie, lecz doprecyzowanie zakresu regulacji. W naszej ocenie zaproponowane sformułowanie w sposób bardziej precyzyjny i zgodny z intencją ustawodawcy oddaje rzeczywisty zakres regulacyjny projektowanych przepisów. Użycie pojęcia „artysta zawodowy” w obecnym brzmieniu projektu jest – w naszej ocenie – nieadekwatne i tworzące niepotrzebne pole do konfliktów i protestów środowiskowych.

Pojęcie „artysta zawodowy” ma charakter szeroki i społecznie utrwalony. Oznacza osobę profesjonalnie wykonującą zawód artystyczny – niezależnie od formy zatrudnienia czy modelu organizacyjnego pracy. Tymczasem projekt ustawy nie reguluje całej kategorii artystów zawodowych, lecz ustanawia szczególne uprawnienie administracyjne, powiązane z określonym tytułem ubezpieczeniowym – w części przypadków – z prawem do dopłaty do składek.

W obecnym brzmieniu projektu ustawy uprawnienie to nie będzie dostępne dla wszystkich osób profesjonalnie wykonujących zawód artystyczny, w szczególności dla tych, które pracują na podstawie umowy o pracę lub prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą. W konsekwencji użycie szerokiego i powszechnie rozumianego pojęcia „artysta zawodowy” w odniesieniu do wąskiej, administracyjnie zdefiniowanej grupy może prowadzić do nieporozumień, napięć oraz protestów środowiskowych. Już na etapie konsultacji pojawiają się głosy, że ustawodawca „dzieli artystów” lub „odbiera status” części środowiska, choć w istocie projekt dotyczy wyłącznie konstrukcji tytułu ubezpieczeniowego.

Zastąpienie obecnego określenia proponowaną formułą zlikwiduje ryzyko takich interpretacji. Nowe brzmienie jednoznacznie wskazywałoby, że ustawa nie definiuje, kto jest artystą zawodowym, lecz ustanawia szczególne uprawnienie publicznoprawne – dostęp do określonego tytułu ubezpieczeniowego. Pozwoliłoby to uniknąć wrażenia, że ustawodawca przyznaje lub odbiera komukolwiek „status artysty”, przy jednoczesnym zachowaniu pełnej spójności merytorycznej projektu.

Mając świadomość zaawansowanego etapu prac nad ustawą, w tym przeprowadzenia konsultacji międzyresortowych, sygnalizujemy – bez formułowania na tym etapie szczegółowych wniosków legislacyjnych – dwa zagadnienia wymagające dalszej analizy na etapie prac parlamentarnych.

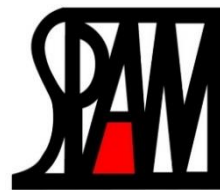
W pierwszej kolejności zwracamy uwagę na sytuację absolwentów szkół artystycznych. Projekt ustawy przewiduje konieczność wykazania trzech lat udokumentowanych dochodów z prowadzenia działalności artystycznej jako warunku objęcia regulacją. W praktyce oznacza to wyłączenie z systemu osób dopiero wchodzących na rynek pracy – a przecież to właśnie młodzi artyści, rozpoczynający drogę zawodową, znajdują się w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej i ubezpieczeniowej. Zasadne wydaje się rozważenie mechanizmu przejściowego, np. objęcia absolwentów rocznym okresem warunkowym, który umożliwiłby im wejście na rynek pracy przy podstawowym zabezpieczeniu socjalnym. Pozostawienie tej grupy całkowicie poza systemem może generować nie tylko koszty indywidualne, lecz również poważne koszty społeczne – w postaci rezygnacji z zawodu, emigracji zarobkowej czy przechodzenia do szarej strefy.

Drugą kwestią wymagającą refleksji jest potrzeba przyjęcia kompleksowego podejścia do statusu osób wykonujących zawody artystyczne. Rekomendacje europejskie wskazują, że skuteczne rozwiązania w tym obszarze powinny obejmować łącznie zagadnienia prawa pracy, systemu ubezpieczeń społecznych, rozwiązań podatkowych, mechanizmów finansowania, ponieważ obszary te są ze sobą ściśle powiązane. W wielu państwach członkowskich status artysty uwzględnia różne tytuły prawne do ubezpieczenia i umożliwia funkcjonowanie w systemie osobom łączącym odmienne formy aktywności zawodowej. Doceniamy fakt, że projekt ustawy zmierza w kierunku systemowości, utrzymuje on jednak bardzo wąskie kryteria wejścia. Ograniczenie dostępu wyłącznie do osób spełniających określony model wykonywania zawodu może osłabić efektywność całej reformy. W naszej ocenie na etapie prac parlamentarnych warto rozważyć szersze, bardziej elastyczne ujęcie systemu, tak aby w większym stopniu odpowiadał on realnym, zróżnicowanym formom pracy w sektorze artystycznym.

Wnosimy o uwzględnienie postulowanej zmiany terminologicznej jeszcze na etapie prac rządowych oraz o pogłębioną refleksję nad wskazanymi problemami w toku dalszych prac parlamentarnych. Deklarujemy gotowość do merytorycznej współpracy. Oczekujemy, że głos środowisk twórczych zostanie potraktowany jako istotny element trwającego procesu legislacyjnego.

Z wyrazami szacunku,

1. Maria Moroz – Wiceprezes Zarządu Głównego Związku Polskich Artystów Plastyków
2. prof. Ryszard Cieśla – Prezes Zarządu Głównego SPAM
3. Marcin Konarzewski – Prezes Polskiego Stowarzyszenia Montażystów PSM
4. Iza Woldańska – Członkini Zarządu GPCh
5. Anna Golc – Prezeska, Fundacja Siła Społeczna
6. Agnieszka Lachcik – Przewodnicząca FZZPKiS
7. arch. Dorota Sibińska – Oddział Warszawski SARP, Zespół ds. legislacji
8. Piotr Majewski – Prezes Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego
9. Piotr Rodowicz – Prezydium Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego
10. Robert Gulaczyk – Przewodniczący Zarządu Głównego Związku Zawodowego Aktorów Polskich
11. Jarosław Kamiński – Dyrektor Naczelny, Stowarzyszenie Artystów Wykonawców SAWP
12. Marian Bugdoł – Przewodniczący Krajowej Sekcji Pracowników Instytucji Artystycznych NSZZ „Solidarność”
13. Leszek Biolik – Przewodniczący Związku Zawodowego Muzyków RP
14. Ryszard Wojciul – Wiceprzewodniczący Związku Zawodowego Muzyków RP
15. Dominika Krysztoforska – Wicedyrektor szkoły do spraw artystycznych
16. Rafał Lisowski – Prezes Stowarzyszenia Tłumaczy Literatury
17. Piotr Kulczycki – Wiceprezes Unii Teatrów Niezależnych
18. Jarosław Siwiński – Członek Zarządu Głównego Związku Kompozytorów Polskich
19. Jan Aniołek – Dyrektor STOART
20. Jan Tomaszewicz – Prezes Zarządu Głównego Związku Artystów Scen Polskich – Stowarzyszenie
21. Anna Maria Buczek – Wiceprezes Zarządu Głównego Związku Artystów Scen Polskich – Stowarzyszenie

Krajowa Sekcja Pracowników Instytucji
Artystycznych NSZZ „Solidarność”
z siedzibą w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej

